

ASIGURĂRI ȘI REASIGURĂRI

ROXANA IONESCU

ASIGURĂRI ȘI REASIGURĂRI

Ediția a II-a, îmbunătățită și adăugită

EDITURA UNIVERSITARĂ
București, 2020

Colecția ȘTIINȚE ECONOMICE

Redactor: Gheorghe Iovan
Tehnoredactor: Ameluța Vișan
Coperta: Monica Balaban

Editură recunoscută de Consiliul Național al Cercetării Științifice (C.N.C.S.) și inclusă de Consiliul Național de Atestare a Titlurilor, Diplomelor și Certificatelor Universitare (C.N.A.T.D.C.U.) în categoria editurilor de prestigiu recunoscut.

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
IONESCU, ROXANA

Asigurări și reasigurări / Roxana Ionescu. - Ed. a 2-a, îmbunătățită și
adăug.. - București : Editura Universitară, 2020
Conține bibliografie
ISBN 978-606-28-1187-7

368

DOI: (Digital Object Identifier): 10.5682/9786062811877

© Toate drepturile asupra acestei lucrări sunt rezervate, nicio parte din această lucrare nu poate fi copiată fără acordul Editurii Universitare

Copyright © 2020
Editura Universitară
Editor: Vasile Muscalu
B-dul. N. Bălcescu nr. 27-33, Sector 1, București
Tel.: 021.315.32.47
www.editurauniversitara.ro
e-mail: redactia@editurauniversitara.ro

Distribuție: tel.: 021.315.32.47 / 0745 200 718/ 0745 200 357
comenzi@editurauniversitara.ro
www.editurauniversitara.ro

CUPRINS

INTRODUCERE	7
Capitolul 1	
ASPECTE GENERALE PRIVIND ASIGURĂRILE ȘI REASIGURĂRILE	9
1.1. Necesitatea și rolul asigurărilor	10
1.2. Conținutul economic al asigurărilor	16
1.3. Riscul în asigurări	21
1.4. Tipuri de asigurări	23
1.5. Aspecte legislative privind asigurările	27
1.6. Teste de verificare	31
Capitolul 2	
ELEMENTELE TEHNICE ȘI CONTRACTUALE ALE ASIGURĂRILOR	33
2.1. Tipologia și elementele tehnice specific contractului de asigurare	33
2.2. Trăsăturile contractului de asigurare	38
2.3. Conținutul (părțile integrante) contractului de asigurare	42
2.4. Contractul de reasigurare	47
2.5. Teste de verificare	54
Capitolul 3	
ASIGURĂRILE DE BUNURI	56
3.1. Caracteristici generale ale asigurărilor de bunuri	56
3.2. Asigurarea clădirilor și a conținutului acestora	64
3.3. Asigurarea autovehiculelor	73
3.4. Asigurarea maritimă	77
3.5. Asigurarea animalelor și a culturilor agricole	82
3.6. Teste de verificare	86
Capitolul 4	
ASIGURĂRILE DE RĂSPUNDERE CIVILĂ	88
4.1. Caracteristicile asigurărilor de răspundere civilă	88
4.2. Asigurarea de răspundere civilă auto	91

4.3. Asigurarea de răspundere civilă profesională	98
4.4. Asigurarea de răspundere civilă a prestatorilor de servicii	101
4.5. Teste de verificare	104
Capitolul 5	106
ASIGURĂRILE DE PERSOANE	
5.1. Rolul și importanța asigurărilor de viață	106
5.2. Asigurările tradiționale	110
5.3. Asigurările investiționale	116
5.4. Clauze suplimentare în realizarea produselor de asigurări	119
5.6. Teste de verificare	123
Capitolul 6	125
ANALIZA PIEȚEI ASIGURĂRILOR DIN ROMÂNIA	
6.1. Structura pieței asigurărilor din România	125
6.2. Rolul intermediarilor în materie de asigurări	128
6.3. Indicatorii specifici pieței asigurărilor	134
6.4. Analiza managementului riscului în asigurări	139
6.5. Tendințe pe piața asigurărilor din România	142
6.6. Teste de verificare	146
BIBLIOGRAFIE	148
ANEXE	151

INTRODUCERE

„Dacă ar fi după mine, aş scrie cuvântul ”asigurare” pe uşa fiecărei case şi pe fruntea fiecărui om pentru că sunt convins că sunt convins că pentru sacrificii neconceput de mici, familii întregi pot fi protejate împotriva catastrofelor care le-ar putea distruge pentru totdeauna... Abia atunci aş putea fi mulţumit, căci asigurarea protejează familia în cazul ivirii unei nenorociri şi a unor pagube ireparabile...”

Winston Churchill

Un aspect esenţial în viaţa şi evoluţia omului, încă din cele mai vechi timpuri l-a constituit grija faţă de viitor, teama combinată cu precauţie şi înţelepciunea cu siguranţa unui lucru împlinit. Oamenii s-au unit pentru a face faţă consecinţelor accidentelor.

Astfel, comercianţii din Antichitate practicau forme de protecţie în vederea acoperirii pagubelor produse pe perioada transportului mărfurilor. De exemplu: în legislaţia maritimă a Rodhosului se prevedea ca pierderile produse prin aruncarea peste bord a unei părţi din bunuri pentru a se putea salva restul încărcăturii, să fie suportate de toţi proprietarii de mărfuri încărcate la bord. Şi în Roma Antică existau asociaţii bazate pe solidaritate care interveneau după producerea pagubelor.

Apoi, apar elementele unui contract incipient de asigurare, sub forma unui contract de împrumut în care suma garanta un transport de mărfuri la mare distanţă; în cazul în care acestea nu ajungeau la destinaţie, creditorul pierdea suma împrumutată. Acest contract se extinde treptat, fiind valabil şi existând chiar şi în evul mediu timpuriu.

Putem spune, într-un fel, că asigurarea a apărut odată cu apariţia societăţii umane. Avem cunoştinţa de două tipuri de economii care au caracterizat societatea de-a lungul timpului: economiile de schimb (realizate cu elemente corespunzătoare: pieţe de schimb, bani, instrumente financiare diverse) şi economiile naturale, în lipsa acestor elemente, acestea datând din timpuri mult mai vechi decât primele.

Într-o astfel de economie naturală, putem privi conceptul de asigurare ca pe o formă de ajutorare între indivizii din societate. De exemplu, dacă o casă suferă un incendiu devastator, membrii comunităţii respective vor ajuta împreună la reconstruirea casei; altfel, nu vor primi nici ei ajutor în viitor. Acest tip de asigurare a supravieţuit până în zilele noastre în regiunile în care economiile de schimb moderne nu au pătruns decât superficial (de exemplu în unele ţări de pe teritoriul fostei Uniuni Sovietice).

Asigurarea exprima în principal o protecție financiară pentru pierderile suferite de oameni sau companii datorate unor diverse riscuri.

Metodele de asigurare s-au dezvoltat o dată cu nevoile de protecție existente la un moment dat pentru oameni și afacerile acestora. Astfel oamenii de afaceri au înțeles să folosească asigurarea pentru a micșora riscurile ce pot apărea în tranzacțiile comerciale și cele legate de protecția patrimoniului.

Lucrarea se adresează, în primul rând, studenților din învățământul superior economic de stat și particular, elevilor din liceele cu profil economic, cadrelor didactice din învățământul universitar și liceal, agenților economici și instituțiilor statului și oricăror alte persoane fizice sau juridice care doresc să dobândească cunoștințe în domeniul asigurărilor.

Autoarea

CAPITOLUL 1

ASPECTE GENERALE PRIVIND ASIGURĂRILE ȘI REASIGURĂRILE

Cunoscut este faptul că **asigurările** s-au născut din nevoia imperioasă de protecție a omului și a avutului său agonisit cu trudă, împotriva forțelor distructive ale naturii, accidentelor și bolilor, din nevoia constituirii unor mijloace de existență în condițiile pierderii sau reducerii capacității de muncă în urma accidentelor, bolilor sau atingerii unei anumite vârste¹. De-a lungul timpului, oamenii s-au străduit să găsească soluții la aceste probleme. Evident, odată cu dezvoltarea societății au apărut și noi căi și modalități de luptă a omului cu forțele naturii, cu evenimentele nefavorabile, cu întâmplările și situațiile nefericite din viața fiecărei entități umane. Cu toate acestea oamenii sunt încă neputincioși în fața unor calamități ale naturii, cum sunt: furtunile, uraganele, trăsnetele, cutremurele de pământ, erupțiile vulcanice, alunecările și scufundările de teren, ploile torențiale, seceta, grindina, avalanșele de zăpadă, bolile etc.. Cum sunt puține mijloace tehnice eficiente de luptă împotriva acestor calamități ale naturii, devine imperios necesară apărarea oamenilor și societății de prejudiciile aduse.

Mai mult decât atât, activitatea oamenilor, comportamentul lor în societate pot aduce prejudicii terțelor persoane. Spre exemplu se poate menționa neglijența în serviciu, încălcarea normelor de igienă, protecție și securitate a muncii, comiterea de infracțiuni cum sunt: spargere, furt, tâlhărie, crimă etc..

De asemenea, viața oamenilor este influențată nu numai de fenomene independente sau de cele cu caracter subiectiv ce țin de modul lor de comportament în societate, ci și de diferiți factori economico-sociali, cum sunt: crizele economice, inflația, șomajul, conjunctura internațională, conflictele dintre state etc..

În aceste condiții au apărut **asigurările**, în general, și a celor de persoane, în special ca fiind singura cale de solidarizare și ajutor reciproc în demersul suportării efectelor calamităților naturii, accidentelor și bolilor,

¹ Bistriceanu, Gheorghe, *Sistemul asigurărilor din România, Editura Economică, București, 2002, pag.146*

prin care pagubele provocate de un eveniment sunt suportate de mai multe persoane fizice și juridice cuprinse în asigurare.

1.1. Necesitatea și rolul asigurărilor

Ideea de asigurare apare cu mii de ani în urmă, când oamenii primitivi au format pentru prima oară grupuri sociale. Informațiile antropologice dezvăluie faptul că vânătorii respectivelor grupuri vânau împreună pentru a **asigura** protecția indivizilor. Odată prada omorâtă, carnea era împărțită între toți membrii grupului, indiferent de cine a depus efort pentru procurarea prăzii. Se poate spune că, împărțirea era prima formă de răspândire a riscului - **asigurarea supraviețuirii grupului**.

Cu multe secole în urmă s-a observat că asigurările constituie o tehnică eficientă de a pulveriza (dispersa) pierderile individuale pe o arie cât mai largă, făcându-le mai ușor de suportat, prin acoperirea lor de către un număr mai mare de persoane. În China antică, negustorii își împărțeau marfa pe care o transportau pe fluviile interioare pe un număr cât mai mare de vase, pentru ca în caz de naufragiu pierderea să fie parțială și mai ușor de suportat.

De asemenea, importanța asigurărilor este demonstrată și de istoria asigurărilor. Astfel, este de remarcat faptul că, în literatura de specialitate² este prezentat pe larg istoricul asigurărilor.

O incursiune asupra asigurărilor în lume. *O formă precară de asigurare* era utilizată de către tăietorii de piatră egipteni (acum 2700 î.Hr.), care se organizau în case de întrajutorare pentru a-și putea acoperi mai ușor cheltuielile funerare³.

Se pare însă că cele mai vechi forme de asigurare în comerț datează din *antichitate*, care au generat, pe de o parte, adevărate *instituții de ajutor mutual între persoanele expuse aceluiași risc*, iar pe de altă parte diverse *forme premergătoare ale asigurării maritime*.

De fapt, istoria asigurărilor comerciale este strâns legată de istoria comerțului mondial. În codul lui Hammurabi este inserat un sistem de *credite maritime* încă din 4000 - 3000 î.Hr. atunci când *babilonienii* practicau o formă de asigurare a bunurilor. Specificul respectivei forme de asigurare prezenta particularitatea că împrumuturile nu mai trebuiau returnate în cazul în care marfa sau nava erau avariate. Dobânda practică acoperea riscul. *Fenicienii*, mari negustori maritimi, intrând în contact cu babilonienii, au adoptat și ei contractul comercial babilonian, la care au operat modificări. Sistemul de credite maritime a fost utilizat mai târziu de

² Bistriceanu, Gheorghe, *Sistemul asigurărilor în România, Editura Economică, București, 2002, pag. 132*

³ *Quidmonde, Ed. Robert Laffont, Paris, 1997*

grecii și de romani; legile romane recunoscând importanța contractelor comerciale maritime. De fapt, legislația romană cuprindea contracte care aveau elementele unui contract de asigurare. De exemplu, contractul încheiat de Suetonius pentru împăratul Claudius în vederea asigurării cu hrană a populației insera clauze asiguratorii pentru bunurile importate.

În Grecia și în Roma antică cele mai vechi forme ale asigurării de viață erau indemnizațiile de deces (pentru acoperirea cheltuielilor de înmormântare) și asigurarea de rentă viageră.

În orașele italiene, **asigurarea maritimă** a apărut în Evul Mediu datorită unui complex de factori, respectiv factori economici, geografici, culturali, religioși etc.. Roma fiind centrul creștinismului era evident faptul că erau folosite asigurările maritime de către cei care transportau marfă în această zonă. Din aceleași motive (Bruges fiind un important centru al comerțului cu lână), în 1310 Ducele de Flandra a decis înființarea *Camerei de Asigurări di Bruges* pentru asigurări împotriva riscurilor maritime. Astfel că, în sec. XV asigurarea maritimă s-a dezvoltat spectaculos în orașele state din Italia de Nord, în Țările de Jos și în Anglia. Prima poliță de asigurare maritimă, încheiată la Geneva pentru călătoria vasului Santa Clara de la Geneva la Mallorca, datând din 1347 d.Hr.⁴.

Contractele comerciale maritime au fost, mai apoi, utilizate în întreaga lume, sub denumirea de "*contract of bottomry*" ("*foenus nauticum*"). Conform acestui contract banii sau mărfurile erau dați debitorului fie sub formă de credit la o anumită rată a dobânzii pentru care creditorul nu avea dreptul să primească nici o cotă din profitul tranzacției comerciale, fie drept credite mixte și de parteneriat în care, alături de plata unei anumite dobânzi și indiferent de rezultatul contractului, creditorul avea dreptul primească o parte din profit, dacă acesta depășea o anumită sumă. Debitorul nu avea nici o răspundere în cazul unui accident, dacă mărfurile nu ajungeau la destinație, iar cazul în care mărfurile ajungeau atunci trebuia să plătească împrumutul și dobânda⁵.

În Spania, datorită comerțului intens cu statele italiene, a început să fie utilizată intens asigurarea maritimă. În acest sens, în 1453, Jacques d'Aragon dă *Ordonanța de Barcelona*, prima lege în domeniul asigurărilor. Ordonanța avea rolul "de a preveni abuzurile și fraudele și de a acorda tratament preferențial propriilor lor armatori".

Alte acte legislative ce reglementau asigurările maritime sunt emise în: Franța, la Rouen "*Guidon des marchands de la mer*"; 1523 la Florența; 1580 la Geneva; 1570 în Olanda; 1566 în Spania; 1570 în Anglia.

⁴ *Encyclopaedia Universalis France, Paris, 1998, Quidmonde, Ed. Robert Laffont, Paris.*
⁵ Violeta Ciurel, "Asigurări și reasigurări: abordări teoretice și practice internaționale", Editura All Beck, București, 2000, pag. 4

În *Anglia* în sec. XVI centrul pieței asigurărilor era Lombard Street. În 1570, la Londra a fost înființată *Burai Regală (Royal Exchange)* după modelul celei din Antwerp, iar apoi fost creată în 1576 *Camera de Asigurări (Chamber of Assurano)* Royal Exchange, care înregistra toate polițele de asigurări. Mai mult decât atât, Camera de Asigurări avea *rolul de a înlătura practicile neloiale precum dubla asigurare supraasigurarea, care permiteau obținerea profitului în cazul producerii riscului asigurat* (fapt contrar principiilor asigurării). În 1601 Parlamentul englez a emis "*Legea privind polițele de asigurare folosite între negustori,, ("Act Tout Policies Assurances Used Among Merchants")*).

Organizația *Lloyd*, asociație de armatorii ce frecventau cafeneaua lui Edward Lloyd, apare la sfârșitul sec. XVII, iar în 1871 Lloyd's este recunoscută printr-un act al Parlamentului britanic, ca o instituție de interes general pentru comerțul maritim. Aceasta este, în prezent, una din cele mai importante organizații de asigurare din lume. Lloyd⁶ nu este o societate de asigurări propriu-zisă, ci o comunitate de subscriitori care nu intră în contact direct cu asigurații. Contractele de asigurare sunt încheiate prin intermediul curtierilor (brokerilor) Lloyd. Lloyd's practică toate tipurile de asigurări cu excepția asigurărilor contra incendiilor și a asigurărilor de viață.

Asigurările de viață propriu-zise au un istoric îndelungat, cu o prezență în perioada antică în bazinul mediteranean. Cea mai utilizată formă de asigurare atunci era legată de constituirea unor fonduri care să ofere sprijin financiar pentru acoperirea cheltuielilor de înmormântare. Un alt tip de asigurare, folosit mai ales de gildele din Evul Mediu, viza obținerea unui venit constant de-a lungul vieții membrilor săi, sau direcționarea unor fonduri către urmași ceea ce în termeni moderni se încadrează la capitolul asigurărilor cu componentă de economisire.

De-a lungul vremii, aceste forme incipiente au evoluat spre produse mai complexe: asigurări pe termen scurt, asociații mutuale de asigurări, anuități.

Asigurarea de viață apare în *Flandra* și *Italia* la sfârșitul sec. XV - începutul sec. XVI. De asemenea, în 1583 la Londra se încheie primul *contract de asigurare de viață* prin care William Gibbons se asigură pentru suma de 383 £ în sec. XVII *Pascal* pune bazele calculului probabilistic și ale legii numerelor mari (1654, *La Geometrie du hasard*), iar olandezul *Christiaan Huygens* reia calculele lui Pascal și publică în 1657 *Calcul dans les jeux du hasard* și redactează o tabelă de mortalitate pe baza căreia *Jean de Witt* (guvernator al Olandei) stabilește primul calcul al rentei viagere ce ține seama de durata de viață a individului. Sistemul respectiv de calcul este perfecționat la sfârșitul secolului XVIII de francezul *Deparcieux*,

⁶ *Iulian Văcărel, Florian Bercea, "Asigurări și reasigurări", Editura All Beck, București, 2000, pag. 93, Encyclopaedia Universalis France, Paris, 1998*

bazându-se pe experiența „*tontinelor*”[♦] (denumite astfel după creatorul lor bancherul napolitan *Lorenzo Tonzi* -1653). Însă, primul tratat cu o influență deosebită asupra modului de funcționare al primelor mari companii de asigurare a fost *tratatul de actuariat*, scris de englezul *Richard Price*.

Deși, **asigurările de viață** erau interzise prin legi ca Ordonanța de la Barcelona sau Ordonanța lui Colbert (1681), deoarece speculau asupra vieții umane și pentru că îi atribuiau acesteia un preț, totuși, în Franța, tontinele erau tolerate:

- ❖ în 1689 este autorizată *tontina regală (la tontine royale)*;
- ❖ în 1770 printr-o hotărâre a Consiliului de Stat al lui Ludovic XV tontinele regale sunt transformate în rente viagere cu rate fixe

De altfel și în Anglia asigurările de viață au fost interzise în 1720, pentru ca un an mai târziu să devină legale. În 1774 prin *Gambling Act* se pun bazele raționale ale asigurării, iar **în 1762 la Londra a fost creată societatea Equitable**, prima care practica un tarif variind în funcție de vârsta persoanelor asigurate.

Asigurările contra incendiilor. În 1667 a fost creat Fire Office, ca urmare a unui incendiu, care a distrus 13.000 de clădiri (din care 87 de biserici), pe o suprafață de 175 ha, la Londra în anul 1666. Mai târziu apare și prima companie de asigurări contra incendiilor Hand în Hand (1696).

Istoricul reasigurărilor. În ceea ce privește **reasigurările** prima poliță a fost una *maritimă* emisă în 1347 pentru un voiaj de la Genova la Sluys: asigurătorul direct s-a reasigurat pentru distanța Cadiz - Sluys, drumul mai sigur pe Marea Mediterană nefiind reasigurat. În Anglia legea din 1746 - "Legea pentru reglementarea asigurării navei aparținând supușilor Marii Britaniei și a mărfurilor sau efectelor încărcate pe ele" –se referea și la reasigurare. În Franța în 1681 reasigurările sunt reglementate printr-o ordonanță. În Danemarca, reasigurările se practicau din 1775, iar în Norvegia din 1840. Astfel, în practica internațională, au apărut următoarele societăți de reasigurări⁷: *Kolnisc Ruch* din Koln (1846); *Swiss Reinsurance Company* în Elveția (1863); *Reinsurm Company Ltd.* (1864) și *Mercantileand general Insurance Company Ltd.* (1907) în Marea Britanie; *Reinsurance Company of America* în SUA (1890).

În sec. XX dezvoltarea asigurărilor a fost una spectaculoasă și datorită faptului că progresul economic și tehnic a avut ca efect creșterea numărului și gravitatea riscurilor.

[♦] Tontinele sunt asociații constituite pentru o perioadă de timp (de exemplu, 15 ani) formate dintr-un număr de aderenți care varsă la fondul comun o cotizație anuală, ce variază în funcție de vârstă.

⁷ Violeta Ciurel, op. cit., pag. 11, 12, Gheorghe D. Bistriceanu, op. cit., pag. 136, 137

Istoricul asigurarilor în România. Principalele forme de asigurare practicate în țara noastră de asociațiile mutuale ale breslelor de meseriași din Transilvania, încă din sec. XIV, au fost pentru *stingerea incendiilor* și pentru *asigurarile de viață*. *Breslele* prevedeau în statutul lor, printre altele, că fiecare membru trebuia să plătească o taxă de înscriere și cotizații periodice iar apoi din sumele încasate se suportau cheltuielile de înmormântare, iar dacă văduvele și copiii rămâneau fără mijloace de trai li se acordau ajutoare din "Lada breslei".

O formă premergătoare de asigurare de accidente practică la noi în țară a fost *hopșa*. Locuitorii unei comune se ajutau în cazul în care o vită se accidenta cumpărând fiecare câte o parte din animalul care era sacrificat, proprietarul putea astfel, să-și recupereze parțial sau total paguba. În 1744-la Brașov a fost înființată *Casa de incendiu*, formată prin reunirea mai multor asociații pentru stingerea incendiilor. Particularitatea acestor asociații viza faptul că, membrii săi plăteau trimestrial o sumă de bani, iar în caz de daună primeau despăgubiri. *Asigurarile* se dezvoltă în România la sfârșitul sec. XIX. În România până în 1871 existau agenții (reprezentanțe) ale unor societăți de asigurare austriece, italiene, engleze și maghiare (*Anker, Oesterreichischer Phonix, Assicurazioni Generali, London Insurance Cy, Grescham, Erste Ungarische Versicherung-Anstalt etc*)⁸. Prima societate românească de asigurări "*Dacia*" a fost înființată prin *înaltul Decret Domnesc nr. 699* în 1871, pentru ca doi ani mai târziu, în 1873, să fie creată societatea de asigurări "*România*". Această societate a înregistrat rezultate foarte bune, fapt ce a determinat retragerea a mai multor reprezentanțe din țară ale societăților străine, acestea cedând portofoliul societății "*România*". În timp, au mai fost înființate și alte societăți de asigurări, care au devenit nume de prestigiu în domeniu, precum: Naționala (1882) și Generala (1887).

În anii '90, în România asigurarile au cunoscut o creștere spectaculoasă, mai ales în perioada 1930-1940, de avânt economic când se practicau toate tipurile de asigurare. În această perioadă existau în România 24 de societăți de asigurări, Casa Armatei (secția asigurări a Casei Armatei asigura cazi proprietate de stat dați în folosința ofițerilor) și Eforia Bisericii Ortodoxe Române (secția asigurări a acesteia asigura bisericile proprietate parohială și diferite bunuri parohiale).

În iunie 1948 când a avut loc naționalizarea mijloacelor de producție, a băncilor și a societăților de asigurare, 15 societăți de asigurare au trecut în proprietatea statului, iar în 1949 societatea Sovrom-Asigurare (cu capital sovietic) preia portofoliile societăților de asigurare lichidate. În 1952 ia ființă ADAS (Administrația Asigurarilor de Stat). Societate cu capital integral românesc. ADAS era specializată în operații de asigurare,

⁸ Iulian Văcărel, Florian Bercea, op. cit., pag. 167

reasigurare și comisariat de avarie și a deținut monopolul pe piața românească a asigurărilor până în 1990 când prin HG 1279/1990 s-a desființat, activele și pasivele sale fiind preluate de Asigurarea Românească SA (ASIROM), de ASTRA SA și de CAROM SA.

După anul 1990, au apărut importante schimbări legislative care au condus la înlăturarea monopolului statului, apariția multor societăți de asigurare și la stabilirea climatului concurențial pe piața asigurărilor din România. Ulterior, apar alte companii cu capital privat, românesc sau/și cu capital străin (ținând cont de faptul că Legea nu permitea înființarea unei societăți cu capital integral străin), marea lor majoritate având sediile în București, așa cum ar fi:

- în anul 1992 se înființează societățile AGRAS, ASIGURARE REASIGURĂRI ARDAF, ROUMANIE ASSURANCE INTERNATIONAL;
- în anul 1993 se înființează societățile ASIGURAREA ANGLO - ROMANA, GENERALA ASIGURĂRI (care în anul 1999 și-a schimbat numele în GENERALI ASIGURĂRI);
- în anul 1994 se înființează societățile ASITRANS, ASIGURĂRI ION ȚIRIAC - ASIT (care în anul 2000 și-a schimbat numele în ALLIANZ ȚIRIAC ASIGURĂRI, prin cumpărarea pachetului majoritar de acțiuni de către compania ALLIANZ din Germania), ARINCO SOCIETATE DE ASIGURĂRI (care ulterior își schimbă numele în INTERAMERICAN ROMÂNIA ASIGURĂRI), SAR TRANSILVANIA;
- în anul 1995 se înființează societățile ASIGURAREA POPULARĂ ROMÂNĂ (care în anul 2001 și-a schimbat numele în ASIGURARE REASIGURARE AGI - ROMÂNIA, prin cumpărarea pachetului majoritar de acțiuni de compania AGI din Germania), OMNIASIG (prin cumpărarea portofoliului societății MONDRAGON, înființată în 1992), SARA - ASIG (care în anul 1996 și-a schimbat numele în SARA MERKUR, prin cumpărarea pachetului majoritar de către compania MERKUR VERSICHERUNG din Austria);
- în anul 1996 se înființează societățile ASIBAN SOCIETATE DE ASIGURARE ȘI REASIGURARE, ATCLASSIB SOCIETATE DE ASIGURĂRI (cu sediul la Sibiu);
- în anul 1997 se înființează societatea Națională Nederlanden Asigurări de Viață (care în 1998 își schimbă numele în Nederlanden Asigurări de Viață, iar în anul 2001 își schimbă numele în ING Nederlanden Asigurări de Viață), GARANTA;
- în anul 1998 se înființează societatea OMNIASIG ASIGURĂRI DE VIAȚĂ;

- în anul 1999 se înființează societatea COMMERCIAL UNION ASIGURĂRI DE VIAȚĂ, (care în anul 2002 își schimbă numele în AVIVA Asigurări de Viață).
- În anul 1994 se înființează, la inițiativa a treisprezece societăți **Uniunea Națională a Societăților de Asigurare și Reasigurare din România - UNSAR.**

După anul 1990, pe piața românească a asigurărilor, au apărut foarte multe societăți de intermediere în asigurări (în anul 2000 activând peste 800 de societăți), care jucau rolul de agenți dar și de brokeri de asigurări (în fapt, brokeri de asigurare fiind numai câteva societăți)⁹.

Această analiză sumară a istoriei asigurărilor relevă faptul că, în țările dezvoltate, asigurările au cunoscut un puternic dinamism, în schimb în România au avut o evoluție relativ lentă, datorită condițiilor politice, economice și sociale.

Asigurarea - reprezintă un sistem de relații economice care implică aportul unui număr mare de persoane fizice și juridice în constituirea unui fond bănesc, în condițiile în care sunt amenințate de aceleași pericole în existența și activitatea lor, pericole probabile, posibile, dar nesigure.

Necesitatea existenței sistemului public național de asigurări sociale a apărut datorită faptului că nu toate persoanele își pot constitui în mod individual din resursele lor, unele rezerve materiale și bănești, însă **trecerea riscurilor** - în anumite condiții - asupra unor **societăți specializate** în domeniul asigurărilor și reasigurărilor reprezintă o cale mai eficientă în această situație. Asigurarea de viață reprezintă o modalitate de protecție financiară, garantare și păstrare a nivelului de trai al unei familii. Ea este o parte integrantă a planului financiar al familiei, alături de alte planuri de investiții. Prin intermediul asigurării de viață se creează garanția disponibilității unui fond de lichidități necesar în cazul unei situații neașteptate, fără afectarea celorlalte forme de economisire.

1.2. Conținutul economic al asigurărilor din România

Asigurările se pot examina sub **aspect juridic, economic și financiar.**

Din punct de vedere juridic - pentru a fi operantă, asigurarea trebuie să capete o formă juridică, fapt ce rezultă dintr-un contract ca lege a părților și din legea propriu-zisă emisă de puterea legislativă. Astfel, contractul de

⁹ *Istoria asigurărilor - Uniunea Națională a Societăților de Asigurare și Reasigurare din România*

asigurare și legea de organizare a asigurărilor constituie izvoarele de drepturi și obligații în materie de asigurări.

Din punct de vedere economic - asigurarea implică constituirea, în condiții specifice, a fondului de asigurare, în legătură cu care pot fi puse în evidență câteva aspecte:

- asigurarea se constituie sub formă bănească;
- fondul de asigurare se constituie descentralizat, la nivelul fiecărei societăți de asigurare, pe seama primelor de asigurare încasate;
- constituirea și utilizarea fondului de asigurare implică relații economice între părți prin fluxurile bănești pe care le presupune încasarea primelor și apoi plata despăgubirilor aferente.

Fondul de asigurare se constituie, se repartizează și se utilizează în procesul repartiției produsului național brut, când între asigurați și asigurător se ivesc și se folosesc anumite relații social-economice, bănești. Aceste relații bănești de repartiție se concretizează în primele de asigurare pe care le plătesc companiile naționale, regiile autonome și societățile comerciale pentru asigurarea unor bunuri ale lor, unitățile și organizațiile cooperatiste, private și persoanele fizice pentru asigurarea bunurilor lor sau chiar a persoanelor fizice. Relațiile de asigurare se folosesc și cu prilejul utilizării fondului de asigurare pentru finanțarea diferitelor măsuri de prevenire, limitare și combatere a efectelor distructive ale manifestării forțelor naturii, accidentelor, pentru compensarea daunelor survenite și plata sumelor asigurate în cazul accidentării sau decesului persoanelor asigurate etc. Deci, *relațiile de asigurare sunt o componentă a finanțelor, a relațiilor economice*. Conținutul economic al relațiilor de asigurare este determinat de natura și trăsăturile orânduirii social-economice și de stat, de formele de proprietate, de legile economice obiective. Întrucât asigurările fac parte din sfera finanțelor, ele întrunesc trăsăturile acestora; în același timp ele au și unele trăsături specifice determinate de modul de constituire, de repartizare și de utilizare a fondului de asigurare. Astfel, asigurările au fost instituite ca urmare a existenței unor riscuri comune a căror producere cauzează uneori pagube foarte mari economiei în ansamblu, companiilor naționale, regiilor autonome, societăților comerciale, unităților cooperatiste sau private și populației. Riscurile comune determină constituirea comunității de risc, adică anumite persoane fizice și juridice sunt amenințate de aceleași riscuri, primejdii, ceea ce determină să participe împreună la organizarea și ducerea luptei pentru apărarea unor interese comune.

Din punct de vedere financiar – se poate aprecia că asigurarea se constituie într-un intermediar financiar între persoanele fizice asigurate care plătesc eșalonat primele de asigurare și persoanele fizice sau juridice care au nevoie de resurse financiare suplimentare.

Asigurarea compensează financiar efectele unui eveniment nefavorabil. Fondurile pentru compensarea financiară a asiguratului sunt create de asigurator din primele plătite de persoanele sau organizațiile care au cumpărat asigurări. Asiguratul prin despăgubirile primite este repus în situația financiară pe care a avut-o înainte de producerea unui eveniment asigurat. Acest lucru exprimă scopul principal al unei asigurări, compensarea pierderilor suferite și nu obținerea unui profit. În schimbul primelor de asigurare alocate unor fonduri speciale, asiguratorul acceptă riscul unor despăgubiri, în cazul în care deținătorul poliței va suferi un prejudiciu.

Astfel, se poate spune că *asigurarea este o metodă de transfer al riscului de la persoanele fizice și juridice către societățile de asigurări care își asumă riscul*. Daunele materiale și financiare sunt despăgubite de către societatea de asigurări persoanei asigurate, titularului asigurării din fondurile special create prin primele de asigurare plătite de asigurați. Despăgubirile se plătesc asiguratului în urma producerii unor pagube din riscuri asigurate ce au fost stipulate prin contractul de asigurare.

Cheltuielile necesare reparației unui bun asigurat sau înlocuirii acestuia pot cuprinde în limita sumei asigurate din poliță, costul la data daunei al reparațiilor, refacerii, restaurării, recondiționării sau înlocuirii părților avariate sau distruse, precum și al manoperei.

Definițiile prezentate utilizează elemente care punctează mai ales dimensiunea economică, socială și juridică prin care se poate defini conceptul de asigurare.

Domeniul asigurărilor reprezintă un sistem complex, care face legătura între necesitățile individuale și sectoarele economice și sociale unde indivizii își derulează existența. În contextul economic prezent, consider că o abordare holistică, complexă a sistemului asigurărilor este deosebit de importantă.

În definirea asigurării ar trebui valorificate și motivațiile intrinseci ale individului în concordanță cu piramida trebuințelor realizată de psihologul Maslov în 1954.

Asigurarea este un produs personal, care se pliază nevoilor individului și care impune promovarea procesului de conștientizare a necesității atribuirii rolului (calității) de asigurat. De aceea, în educația privind asigurările ar trebui să se conceapă o strategie axată pe nevoile interioare, psihice ale unui individ de a deține o asigurare.

Permanentizarea, promovarea unor astfel de programe de socializare care valorifică conștientizarea necesității indivizilor de a fi asigurați, ar trebui să fie o componentă a pieței asigurărilor din România. Considerentele mai sus prezentate pot fi baza unei noi definiții a asigurărilor din punct de vedere psiho-sociologic.

Din punct de vedere psihologic, asigurarea poate fi definită ca un sentiment de siguranță, de mulțumire, de liniște și de confort psihic determinat de acoperirea riscurilor generate de diversele forme de manifestare a unor evenimente nedorite.

În esență, asigurările sunt considerate o ramură prestatoare de servicii, un intermediar financiar și un activ financiar într-o economie de incertitudini, cu efecte asupra întregii economii.

Asigurările de persoane, de bunuri și de răspundere civilă prezintă o deosebită importanță economică, socială și financiară. Asigurările sunt considerate o ramură prestatoare de servicii, un intermediar financiar și un activ financiar într-o economie de incertitudini.

În primul rând, asigurările contribuie la dezvoltarea economiei naționale, iau măsuri pentru prevenirea daunelor, compensează pagubele care survin, asigură desfășurarea continuă a procesului de producție și reproducție, ocrotesc și împletesc interesele generale cu cele locale și personale. *Asigurările contribuie, prin mijloace specifice, la crearea condițiilor necesare transpunerii în viață a obiectivelor privind dezvoltarea economico naționale, extinderea relațiilor economice externe și a turismului.* De asemenea asigurările contribuie la realizarea progresului economico-social al țării menținerea continuității procesului de producție, prin protecția și apărarea integrității proprietății publice, cooperatiste, private și personale, prin crearea pentru populație a unor mijloace suplimentare de prevedere și de economisire.

De altfel, asigurările au un rol important în creșterea beneficiilor și participă la repartiția produsului intern brut între ramuri economice, județe, municipii, orașe și comune, între agenții economici și categorii de populație.

Întrucât se asigură și mărfurile care constituie obiectul comerțului exterior precum și flota civilă (navele aeriene, fluviale și maritime), asigurările externe prezintă o importanță deosebită sub aspect economic și financiar-valutar. Riscurile deosebit de mari din timpul transportului sunt asigurate și reasigurate; în *acest* mod se creează condițiile realizării de valută, care este folosită în acordarea eventualelor despăgubiri, obținându-se și economisindu-se, în același timp, devize.

În al doilea rând, asigurările de răspundere civilă acordă despăgubiri pentru repararea prejudiciilor de care asigurații sunt răspunzători. Persoanele păgubite sau vătămate prin accidente auto sau alte accidente sunt despăgubite operativ.

În al treilea rând, asigurările de persoane - care reprezintă un mijloc suplimentar de economisire și prevedere - dau posibilitatea asiguraților și familiilor acestora ca, în caz de producere a evenimentelor

asigurate - accidente, împlinirea unei anumite vârste, decesul - să încaseze sumele asigurate.

În al patrulea rând, asigurările îndeplinesc un rol educativ. Astfel, asigurații sunt stimulați și obligați să ia cele mai eficiente măsuri pentru buna conservare a bunurilor proprietate publică, mixtă, cooperatistă, privată și personală.

În al cincilea rând, fondurile de asigurare păstrate în conturi la unitățile bancare și rezervele de prime constituite la asigurările de viață depuse în cont la bănci sau la CEC sunt folosite ca resurse de creditare a economiei naționale și contribuie la realizarea reproducției sociale.

Pe lângă **latura materială** legată de compensarea daunelor produse de calamități ale naturii și accidente, asigurările cuprind și **latura morală**, care constă în aceea că asiguraților li se creează o anumită stare psihică, o senzație de liniște, și de siguranță, care le permite să se concentreze asupra activității lor specifice.

Principiile asigurărilor:

- ✓ **universalitatea asigurărilor**, care constă în aceea că persoanele și bunurile se asigură împotriva mai multor și celor mai variate riscuri, plata aceluiași prime de asigurare;
- ✓ **integralitatea asigurărilor**, adică nivelul despăgubirilor se determină cât mai aproape de valoarea reală a bunurilor asigurate pentru ca aceste despăgubiri să permită refacerea bunurilor avariate sau distruse;
- ✓ **realitatea asigurărilor**, care constă în faptul că asigurările de persoane de bunuri au la bază date reale și nu fictive, date temeinic verificate prealabil;
- ✓ **asigurătorul plătește despăgubirile și sumele asigurate numai pentru bunurile, persoanele și riscurile cuprinse în asigurare;**
- ✓ **mutualitatea asigurărilor**, care presupune existența unei comunități risc, ceea ce înseamnă că asigurații amenințați de aceleași riscuri participă, cu primele de asigurare pe care le plătesc, la constituirea fondului de asigurare cu care se apără interesele lor comune. Despăgubirile și sumele asigurate se acordă numai asiguraților care au suferit daune sau au fost afectați ca urmare a producerii riscurilor asigurate;
- ✓ **realizarea unei eficiente economico-sociale ridicate în domeniul asigurărilor** potrivit cerințelor gestiunii economice și financiare. Activitatea de asigurări trebuie astfel organizată, condusă și realizată încât să corespundă unor cerințe reale ale societății, să contribuie la desfășurarea normală, nestânjenită a procesului reproducției sociale, a vieții spirituale, la creșterea produsului național brut, a avuției naționale. Activitatea societăților de asigurări trebuie astfel realizată încât cu eforturi materiale, financiare și umane minime să se obțină